

TIONSCADAL PÍOLÓTACH VAC-PACT
MUIÍN VACSAÍNE –
FEASACHT, CUMARSÁID & MUIÍN
OTHAR AGUS PROFISIÚNACH

Vacsaíniú & Galair Riospráide

Maoinithe ag
an Aontas Eorpach

An status quo

- Éiríonn na mílte aosach thart timpeall an domhain tinn ó ghalair ar féidir bac a chur orthu ó vacsaíní gach bliain.
- Tá riosca níos airde ag daoine le galair riospráide, go sonrach, aimhréidheanna a fháil ó ghalair atá inchoiscthe le vacsaín.

Measann an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte (EDS):

**go bhfuil an plúchadh
ar **262** milliún duine**

ar fud an domhain

**go bhfuil galar scamhóige
toirmeascach ainsealach
(COPD) ar **65** milliún duine**

... agus go bhfuil riníteas ailléirgeach agus galair riospráide ainsealach nach n-aithnítear go minic ar na **milliún eile**.

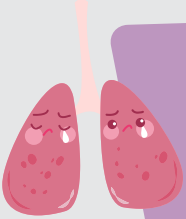
Tá cúiseanna na ngalar riospráide ainsealach ar eolas go maith agus cuimsíonn siad nochtadh do thruailleáin aeir laistigh agus lasmuigh, ailléirginí agus ceimiceáin cheirde. I measc na rioscaí is inathraithe tá úsáid **tobac** agus, go pointe níos lú ná galair ainsealacha eile, **aiste bia míshláintiúil, otracht** agus **neamhghníomhaíocht choirp**.

Lena chois sin, tá baint ag dul in aois le méadú ar ghalair ainsealacha agus míchumais. Tá galair riospráide ainsealacha i measc na ngalar is minice agus is déine.

Is céim thábhachtach é vacsaín a fháil ó thaobh a bheith sláintiúil de.

Labhair le gairmí sláinte, pléigh do chás aonarach agus do riachtanais sláinte, agus déan cinnte go bhfuil do vacsaíní suas chun dáta.

Achoimre ar ghalair riospráide

Is galair ainsealacha san aerfheadán agus i struchtúir eile sa scamhóg atá sna galair riospráide ainsealacha. Is féidir iad a ghrúpáil mar **ghalair scamhóige thoirmeascacha** agus mar **ghalair scamhóige shriantacha**.

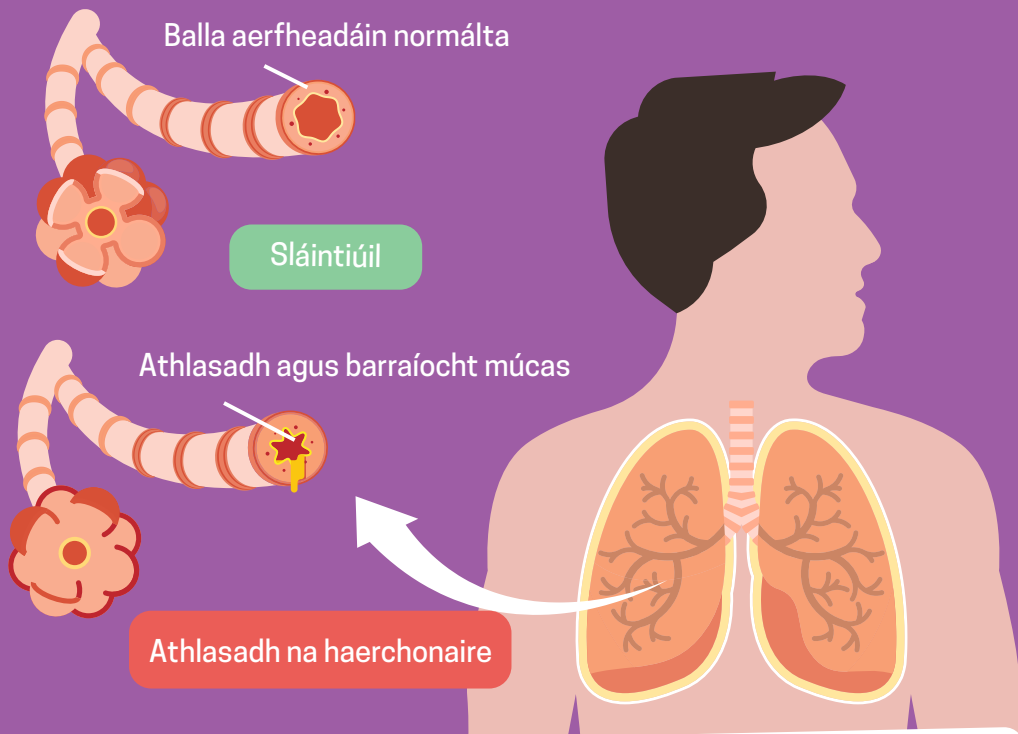
- **Bíonn níos mó deacrachtaí ag baint le galair scamhóige thoirmeascacha** ar nós an phlúchta, an galar scamhóige toirmeascach ainsealach (COPD), agus an bhroinceachtáis, agus aer á easanáil.

- **Is galair iad galair scamhóige shriantacha** ar féidir leo fadhbanna a chruthú trí ionanálú aeir a shrianadh, amhail an fhiobróis scamhóige, an cuaisíteas ainsealach, agus galair scamhóige ceirde.

I measc na n-airíonna móra tá cársánach, gearranáil, teannas sa chliabhrach agus casacht. Níl aon leigheas ar ghalair riospráide ainsealacha faoi láthair ach **le cóir leighis, cúram coisctheach, agus athruithe sa stíl mhaireachtála, thig leat saol sláintiúil agus fada a chaitheamh!**

Achoimre ar ghalair riospráide ...ar leanúint

- In **othar sláintiúil**, bíonn balla an aerfheadáin líneáilte go normálta agus ní bhíonn mucus ann.
- Ar an lámh eile, tá balla aerchonaire athlasta tiubhaithe le mucus ar féidir é a bheith níos deacra análú a dhéanamh ag othar ar a bhfuil **athlasadh aerchonaire**.

Thig le galair áirithe atá inchoiscthe ag vacsaín at d'aerfheadáin agus do scamhóg a mhéadú. Thig le comhcheangal an dá cheann acu an seans tolgtha níúmóine agus galar riospráide dian eile a mhéadú.

Buneilimintí vacsaíne

Cosnaíonn an vacsaíniú iad siúd atá vacsaínithe, na daoine timpeall orthu, agus an pobal iomlán. Nuair a bhíonn go leor daoine i ndaonra díolmhaithe ó ghalar tógálach, ní dócha go scaipfidh an galar ó dhuine go duine. Tugtar **imdhíonacht phobail** air sin (ar a dtugtar **imdhíonacht tréada** freisin).

Tuigeann roinnt othar an riosca go bhfaighidh siad galar agus ní thuigeann siad go bhféadfadh riosca tromchúiseach dá sláinte agus do shláinte daoine eile a bheith mar thoradh ar gan vacsaíniú a fháil.

- Tá muid eolach go mbíonn **daoine le galair riospráide** níos mó i mbaol sláinte atá bainteach le galair atá inchoiscthe le vacsaín.
- Tá sé riachtanach **dul i gcomhairle le do ghairmí cúraim shláinte de réir an cháis** mar ní mholtar vacsaíní áirithe do dhaoine ag a bhfuil córais imdhíonachta lagaithe agus/nó ailléirgí.

Meabhrúchán: Tá tionchar tábhachtach ag comhairle gairmithe cúram sláinte ar dhearcadh na n-othar i leith an vacsaínithe.

Tabhair faoi deara:

- Tá éagsúlachtaí suntasacha ann fós idir sceidil náisiúnta imdhíonta ar fud an AE.
- Is féidir leat léargas a fháil ar éagsúlachtaí sceideal vacsaíní i dtíortha AE/LEE trí úsáid a bhaint as an Sceidealóir Vacsaíne a sholáthraíonn an Lárionad Eorpach um Ghalar a Chosc agus a Rialú (ECDC).

Príomh-vacsáiní ...ar leanúint

Seo **4 príomh-vacsáin** a chuidíonn na rioscaí sin a laghdú bunaithe ar mholtaí ó na Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (hlonaid um Ghalair a Chosc agus a Rialú (CDC)):

Vacsáin fliú

Cosnaíonn sé i gcoinne ionfhabhtuithe fliú gach bliain. I measc na dtinneas a bhaineann leis an bhfliú, tá cineálacha éagsúla ionfhabhtuithe scamhóg a d'fhéadfadh dul in olcas na ndálaí ainsealacha gaolmhara. **Tá sé níos tábhachtaí anois ná riamh vacsaín fliú a fháil mar tá othair i mbaol níos airde torthaí sláinte tromchúiseacha COVID-19.**

Vacsáin DTaP / DTwP

Cosnaíonn sé i gcoinne **teisteanas, diftéire**, agus **an triuch** a d'fhéadfadh a bheith ina ghalair tromchúiseach do dhaoine de gach aois. Is cuid de na hairíonna nach dteastaíonn ó na hionfhabhtuithe seo iad glas géill, tochtán, agus an triuch. Tá an moladh maidir le minicíocht dáileog na vacsaíne **bunaithe ar aois**: de ghnáth tugtar teandáileog gach 10 mbliana.

Vacsáin niúmacocúil

Cosnaíonn sé i gcoinne **baictéir niúmacocas** a d'fhéadfadh a bheith ina gcúis le niúmóine, ionfhabhtuithe fola agus meiningíteas. Tá galar niúmacocúil coitianta i measc leanaí óga, ach is iad daoine fásta níos sine is mó atá i mbaol ó thinneas tromchúiseach agus bás. Méadaíonn an riosca na hionfhabhtuithe seo a thógáil leis an bhfliú. Tá sé **molta do gach duine fásta 65 bliain d'aois nó níos sine** an vacsaín a ghlacadh. D'fhéadfadh go mbeadh dáileoga iolracha nó teanndáileog de dhíth ar roinnt grúpaí.

Vacsáin na deire

Cosnaíonn sé i gcoinne **na deire** (ar a dtugtar 'herpes zoster' freisin) agus na gríos agus na spuaiceanna pianmhara gaolmhara a ghabhann leis ar thaobh amháin den chorp, go minic an aghaidh nó an cabhail. Tagann gearb ar na spuaiceanna de ghnáth i gceann 7 - 10 lá agus imíonn siad go hiomlán laistigh de 2 - 4 seachtaine. Mar sin féin, d'fhéadfadh go mbeadh pian ag daoine áirithe a mhaireann míonna nó fiú blianta tar éis don gríos imeacht. **Moltar é do dhaoine fásta 50 bliain d'aois agus níos sine**, lena n-áirítear daoine fásta a raibh an deir orthu nó a fuair na vacsaíní deire roimhe seo.

Tá sé riachtanach a thabhairt faoi deara, cé go bhféadfadh roinnt othar mion-airíonna a fhorbairt tar éis an vacsaínithe, is gnáthchomharthaí iad seo go bhfuil an corp ag cruthaigh cosanta. Ba chóir go dtiocfadh comharthaí, más ann dóibh, i gceann cúpla lá.

COVID-19

Ar an 11ú Márta 2020, thug an EDS tréithe COVID-19, **galar riospráide ionfhabhtaíoch**, a tharla mar thoradh ar choróinvíreas nua a thángthas air, mar phaindéim dhomhanda ag cur isteach ar dhaoine in aoiseanna difriúla.

Siomtóim choiteanna

Fiabhras

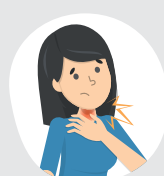
Casacht

Pian matáin

Tuirse

Deacrachtaí
anáilaithe

Bíonn daoine le a mbíonn galair riospráide orthu sa ghrúpa ard-riosca COVID-19 agus bíonn sé níos dóchúlú go bhforbróidh siad siomtóim dhiana.

COVID-19

...ar leanúint

De bharr riosca ard torthaí sláinte boichte mar gheall ar COVID-19, tá sé tábhachtach go bhfuil daoine le galair riospráide san áireamh i ngrúpaí tosaíochta faoi choinne cláracha vacsaínithe.

Faoi Mheán Fómhair 2021, tá na vacsaíní COVID-19 a leanas údaraithe le húsáid san Aontas Eorpach ag an Ghníomhaireacht Leigheasra Eorpach (EMA): **Comirnaty** (Pfizer-BioNTech), **Spikevax** (Moderna), **Vaxzevria** (AstraZeneca), agus **Janssen**.

Déanann EMA monatóireacht chúramach ar shábháilteacht gach vacsaíne san AE.

Tosaíonn siomtóim le linn **3-7 lá i ndiaidh teagmháil** leis an víreas, ach i gcásanna áirithe, ghlac sé suas le 14 lá do na siomtóim a bheith infheicthe.

Thig le hionfhabhtú scamhóg, galar duáin agus fiú bás a bheith san áireamh sna **haimhréidheanna neamhchoitianta agus diana**.

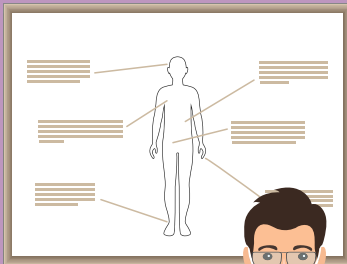
Tá déine COVID-19 bainteach le **méadú aoise (>60 bliain d'aois)** agus le roinnt riochtaí bhunsláinte lena n-áirítear hipirtheannas, diaibéiteas, galair chardashoithíocha, galair riospráide ainsealacha, agus cosc imdhíonachta. Taispeánann sonraí ar na mallaibh go bhfuil rátaí riosca beagán níos airde i ngrúpaí fireannacha.

Cinneadh eolach

Is ábhar díospóireachta mothúchánach é ábhar an vacsaínithe, ach tá sé ríthábhachtach go gcaithfear aghaidh a thabhairt ar easpa glactha agus drogall vacsaínithe trí **idirphlé oscailte**, agus **fianaise eolaíoch** mar thaca leis.

Tá **cumhachtú na n-othar** ar cheann de phríomhghnéithe cúraim sláinte othar-lárnaithe. Sainmhínítear é seo mar phróiseas iltoiseach a chuidíonn le hothair smacht a bheith acu ar a saol féin, agus a mhéadaíonn a gcumas gníomhú ar shaincheistanna a shainíonn siad féin a bheith tábhachtach.

D'fhéadfadh go mbeadh an teachtaire níos tábhachtaí ná an teachtaireacht féin do dhaoine glacadh le hidirghabhálacha sláinte.

Meabhrúchán:

Is uirlis chumhachtach agus dearfach ceistanna a chur!

Cinneadh eolach

...ar leanúint

Cuimsíonn cumhachtú othar 3 ghné atá ag forluí agus ag athneartú a chéile: **litearthacht sláinte**, **cinnteoireacht roinnte**, agus **féinbhainistíocht**.

Is próiseas dhá bhealach é cumhachtú. Teastaíonn macasamhla ón othar sa “ghairmí sláinte cumhachtaithe” a chuireann fáilte roimh rannpháirtíocht an othair agus a bhfuil eolas aige conas timpeallacht chúraim sláinte chumasaithe a chruthú.

Cairt ar **chumhachtú othar**

01

Is níos mó ná do riocht sláinte thú

Baineann cúram sláinte go bunúsach le caidreamh daonna. Is pointe tosaigh cumhachtaithe é caitheamh le meas, dínit agus comhbhá agus féachaint ort mar dhuine le saol seachas riocht sláinte nó stádas duine.

02

Tá tú cumasaithe leis an méid a ba mhaith leat

Ba cheart tacaíocht le gach othar agus iad a chur ar gcumas a dtuairim a thabhairt faoina gcúram, de réir a gcumais agus a mianta, agus beag beann ar ár n-aois, inscne, cumas, bunús eitneach, reiligiún nó creideamh, staid shocheacnamaíoch, claonadh gnéasach/inscne, féiniúlacht, léiriú, nó tréithe.

03

Is comhpháirtí i ngach cinneadh thú atá bainteach le do shláinte

Ba cheart go mbeadh gach cinneadh a bhaineann le sláinte, cibé acu pleanáil do chúram fhadtéarmach do riachtanais chasta nó cinntí cóireála/coiscthe aon uaire, mar thoradh ar phróiseas cinnteoireachta roinnte idir an t-othar agus an fhoireann cúraim sláinte. Caithfidh othair agus gairmithe páirt a ghlacadh mar chomhpháirtithe comhionanna in idirphlé faoi roghanna cóireála, tosaíochtaí agus luachanna cóireála.

04

Tá an t-eolas atá de dhíth ort agat i bhformáid intuigthe, do thaifead sláinte féin san áireamh

Tá sé de cheart ag othair faisnéis a theastaíonn uathu a fháil agus a theastaíonn uathu, sa mhéid agus san fhormáid cheart agus ag an am ceart, i dteanga shimplí go leor lena chur ar a gcumas roghanna a dhéanamh de réir a mianta. Ba cheart faisnéis d'othair a chomhdhearadh le hothair lena chinntiú go bhfuil sí ar chaighdeán maith.

05

Cuireann do ghairmithe sláinte agus ár gcóras sláinte inniúlacht sláinte do chách chun cinn go gníomhach

Tá níos mó i gceist le litearthacht sláinte ná faisnéis: baineann sé le bheith in ann faisnéis sláinte a aimsiú, a mheas agus a úsáid chun cinntí maithe sláinte a dhéanamh i ngach réimse den saol.

06

Tá an tacaíocht leanúnach atá de dhíth ort agat chun do chúram féin a láimhseáil

Ba cheart go mbeadh riachtanais othair aonair chun a gcúram agus a saol a bhainistiú i gcomhthéacs a luachanna pearsanta, a gcuspóirí, a dteaghlaigh agus cúinsí eile ag croílár cur chuige comhcheangailte i leith cúraim. Ba cheart na roghanna ábhartha uile a thairiscint d'othair agus do theaghlaigh d'fhonn roghanna fiúntacha a dhéanamh. Ba cheart oideachas féinbhainistíochta a chur ar fáil go forleathan sa phobal mar chuid de chúram comhtháite galar ainsealach.

07

Is tomhas tábhachtach é do taithí ar chaighdeán cúram sláinte

Ba cheart glacadh le taithí an othair mar phríomh-mhéadracht chun cáilíocht an chúraim shláinte a mheas. Ní chiallaíonn sé sin cleachtaí ticbhosca mar “shuirbhéanna sástachta”, ach bearta fiúntacha - lena n-áirítear bearta cáilíochtúla othar-lárnaithe. Ba cheart go sainmhíneodh na hothair féin táscairí chun cáilíocht an chúraim shláinte a mheas.

08

Tig leat a bheith páirteach i luacháil agus i gcomhdhearadh seirbhísí cúraim sláinte, ionas go n-oibríonn siad do chách

Tá rannpháirtíocht fhiúntach an othair bunaithe ar an mbonn go bhfuil saineolas agus eolas uathúil ag othair: ní bhíonn ach “an turas iomlán” ag an othar. Is féidir le hothair bearnaí sa soláthar a aithint, ach seirbhísí iomarcacha nó nach dteastaíonn uathu freisin, ag cabhrú leis an gcúram sláinte a dhéanamh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla. Lena chois sin, tá ceart bunúsach daonlathach ag othair ionadaíocht a bheith acu ar gach leibhéal, ba cheart a mbaint a bheith mar chuid de struchtúir agus phróisis fhoirmiúla.

09

Trí eagraíochtaí othar, bíonn do ghuth mar chuid de ghuth aontaithe níos mó

Is féidir le hothair aonair a bheith ina n-abhcóidí cumhachtacha bunaithe ar a dtaithí agus a gcúinsí pearsanta féin. Agus cuireann eagraíochtaí othar tuairimí chun cinn a léiríonn dáilcheantar othar.

10

Téann cothromas agus cumhachtú le chéile

Le bheithi d'othar cumhachtaithe, tá rochtain ar chúram ardchaighdeán cothromasach, gan idirdhealú, riachtanach do chúram sláinte agus sóisialta ar ardchaighdeán.

Fuair an treoirthionscadal Patients' and Professionals' Awareness, Communication and Trust (VAC-PACT) (Muinín Vacsaíne – Feasacht, Cumarsáid & Muinín Othar agus Proifisiúnach) maoiniú ó Chlár Sláinte an Aontais Eorpaigh faoi Chonradh Seirbhíse SANTE/2019/C3/013-S12.820639 agus aontaíonn sé príomhpháirtithe leasmhara le raon leathan saineolais agus cúlraí ar fud na hEorpa

